

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия эге организациязының ажылын бедик деңгелче

Чоокта чаа Би-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозта парти...

Отчет илеткелден болгаш коммунистерниң шүгүмчүлөү саналдарындан...

Чоокта чаа ВКП(б)-ниң Кызыл көдөз райкомунда партия эге органи...

Отчеттүгү үениң иштинде эге организация багай ажалдап келгени...

Партия эге организациязы болза, бодунун хамаарылгазында коммунистерден...

үндүргөн шиптирлериниң күүселдизини...

Партияның эге организациязы ВКП(б) райкомунун бюросунун үндүргөн...

Партия организациязы отчеттүгү үениң иштинде бодунун гүрээленди...

Партия организациязы коммунистерниң политиктиг өөрөдөлгөзүн чечпес...

Партия эге организациязы колхоз баштаар черинге удуртулганы кош...

как берип турган, оон ажылын контролдаар бодунун дорт хүлээлгезин...

Колхозта комсомол болгаш херээженер организацияларының ажылдарына...

«Кызыл тараачын» колхоз нитиниң мал ажылынын талазы-биле район иштинде...

Колхозчу коммунистерниң ортузунга күш-хүннерин минимумун чедир...

Илерезин четпестерин узуткаарынын тодаргай хемчеглерин айткан...

М. КАВАА-САРЫГ.

1951 чылдың декабрының 16-да шылгарангай совет шериг начальниги...

Н. Ф. Ватутин Курск облазынга тараачын кижиниң өгбөзүндө...

Совет Армияның хүрээленгине 24 чылдарың дургузунда албан эртрирп...

Н. Ф. Ватутинниң полководчу мергежили эң ылангыч Ада Чурттуң Улуг дайынында...

КОЛХОЗТАР ТУДУУШКУНУН ТОДАРГАЙ УДУРТУР

Колхозтарны тууду ажылын чылдың кайы-даа үезинде чедишкенин чорудуп...

Тудуларны ажылдап киирериниң графин күүселдер талазы-биле тодаргай негеделер чок болгаш...

Оон ужурунда район бүдүн чылдың нити тудулар планын чүглө 50 ажыг хуу күүсеткен...

Молотов аттыг колхоз (даргазы Севи), партия организациязының секретари Даргай-оол чуртталганың 14 бажынарын тудар тургаш...

Н. Ф. Ватутинниң полководчу мергежили эң ылангыч Ада Чурттуң Улуг дайынында...

Байгыжык) туду планын чүглө 10 хуу күүсеткен, бо чылын 720 кубометр...

МТС-тин транспорт күжүн колхозтар тудуларынче мобилизастаан, харын МТС боду үш чыл дургузунда...

МТС-тин директору Максимчук машина, эт-херекселдерни хуузулда ажылдаар болгаш хуу кижилерге...

Берт-Дар сумуда Ленин аттыг көдөз ажыл-агый артелиниң туду планы квартал кварталы-биле күүсетинмейн турда...

Колхозтар тудуларынга чугула херек кадаг, шил дээр ышкыш өскөдө материалдар райпо дамчыштар...

Райкукомунуң колхозтар тудуунуң кылдыз (эргелекчизи эш Буховкин) бодунуң бо дорт хүлээлгезин...

Партияның болгаш күрүениң мурнунга колхозтар тудуунун талазы-биле бо чугула улуг ажылды сөөлгү...

С. СЫГЫРТАА.

Райкомнун бодунда эге организация

комнун бодунда турар эге организация эртенке отчеттүгү үениң иштинде...

Чул дээрге, бүдүн чыл иштинде эге организацияның хуралдары чүглө 3 катап болуп эртенке Ынчаарга...

Эге организация ажыл планы чок ажалдап келген болгаш коммунистерде партияны даалгалар чок...

Отчет илеткелди кылган секретарь бодунун чугаазына бүгү коммунистер партия чырадышынында өөренип...

галыг ажылдакчылары боттарының политиктиг билини бедидер дугайында канчаар ажалдап турарын контролдавайын турган...

Райкомнун килдистер эргелекчилеринде болгаш өскөдө коммунистерде ол ышкыш ажылга харысалга чок чоруктарның фактылары бар...

Партия райкомунун секретарьлери боттарының кежигүн болуп замааржып турары, бодунун удуртулганында ол эге организацияның ажылы мындыг четпес байдалга туруп келгени...

А. СУНДУЙ.

Хүлээлгезин күүсеттөө

Сүт-Хөл районун Адаан-Маадыр сумуда Калинин аттыг улгатыр катыштырган көдөз ажыл-агый артелиниң суурунун төвүндө эге школа бар...

Чылдың эгезинде чаа интернатты тудары-биле артель баштаар чери (даргазы турган эш Эктөк-оол) керээ чарган...

Большевик партияның шынчы огулу, сталинчы полководчуларын бирээзи, армия генералы Н. Ф. Ватутин гитлержи Германияны тилээри дээш...

кылганы-биле өөренир класстар база чедишпес бооп турар. Бо чорук уургуларны эки өөрөдөлгөзү болур кумга-даа билдингир...

Школада бичи уругларны кижизидип турар 7 башкылар бар. Ол кижилер база чурттаар бажыч чок берге байдалда ажалдап турар...

Школа ажылыңче сагыш салбас мындыг янызыл чорукту болдуртпазы-биле районун удуртуу организацилары, эң ылангыч районда улус өөрөдөлгезиниң калдыз чогуур үезинде хемчегни аяп өөреникчилерин чылыг, чырык, дегем интернат-биле болгаш башкыларны бажы-биле хандырыныче улуг ажылды кыллары чугула...

О. АЛЕКСАНДР.

Социалистик экономика өзүп, чечектелип турар

Совет улус Ленин — Сталинниң партиязының удуртулганы-биле улус ажыл-агыйның планирени чедишкенин күүседип, коммунисттик турдуушкунун улуг сорулгаларын гүзуушкуну улуг сорулгаларын шиптирлер турар.

Улус ажыл-агыйның хажык чок көдүрүшкүнү болза, совет күрүениң экономик күчүзүнүн чайынаачак херечизи болур. Совет тургузуп ажылчынарын, тараачынарын болгаш интеллигенцияны чугаалдыкчы инициативаны амыдыралче кыйгырган.

«Капиталист эвес, а боттарының күрүнеңге, боттарының аныгына ажалдап турар ажылчынарын меделери, — ол меделер болза, бистин үлетпүрүстү хөгжүдериң болгаш экижидерин херээңге улуг шимчидикчи күш болур» — деп эш Сталин айтты турар.

Совет күрүне болза, социалистик экономиканы хөгжүлдөзүн, бистин улус ажыл-агыйының өвүлдөзүн денделгезин, хемчээлч болгаш темпелерин тодаргайлап турар улус ажыл-агыйынын планинга үндөзүлөп башкарып турар.

Эш Сталинниң 1946 чылдың февралында 9-та кылган төөгүдүг чугаазында айткан коммунист тургузуушкунун программасын баштапталга болдуруп алгаш, большевиктерниң партияны коммунисттик материал-техниктиг базаны тургузар дээш демисежил турар.

Советтерниң чуртунда тайбың экономика сайырап, улуг чедишкенин чедип ал турар болгаш улус тун материалдык чаагылдыгы дүргөн өзүп турар.

Коммунисттик нитилелдиң тургузуушкунун материалдык үндөзүн социалистик улуг үлетпүр болур. Большевик партия болгаш совет чазак социалистик үлетпүрүн улум ынай хөгжүлдөзүнче мога-шылаг чок сагыш салып турар.

Бистин үлетпүрүстүң хөгжүлдөзүн кол баазы болза, металлургия болур. Металлургияны өвүлдөзүн темпелерин бүгү хемчеглер-биле улгатыр чорук эң-не чугула ужу-дузалыг. Металлургияны өвүлдөзүн темпелериниң кайы хире улуу, беш чыл планында даалгаларын эзуаар кара металл бөдүрүзүгүн дайын мурнундагы денелин 1950 чылда 35 хуу аяр тургаш, ол денели 45 хуу ашканындан көстүр.

Чурттуң энергиялыг курлавырларының кол үнер дөстери болур, хөмүр даш болгаш нефти үлетпүрлерин хөгжүлдөзүнче партия болгаш чазак улуг кичээңгейи салып турар.

Сөөлгү чылдарда техник талазы-биле бүрүн чепсегелген хөмүр даш үлетпүрү хөмүр даш тывыжының планин чүглө чедишкенин күүседип турар болгаш улус ажыл-агыйының хергелгезин хандырып турар эвес, харын эргежок чугула курлавырлары тургузарын хандырып турар. Нефти үлетпүрүн чедишкени нефти тывыжын чыл бүрүдө 60 миллион тонна чедир дугайында эш Сталинниң салган сорулгаларын хуусаа бетинде күүседир аргача берип турар.

Улетпүрүн бүдүрүлгө чепсек-херекселди кылып үндүрер адырлары, чуун-даа мурнунда социалистик индустрияны чүрө — машина тудуу бисте бедик темпелер-биле хөгжүп турар. Техника депшилгезинин үндөзүн болур машина тудуушкунун хөгжүлдөзүн чокка улус ажыл-агыйынын өскө бүгү адырларына хөгжүлдө болдунмас.

Дайын сөөлүндөгү эртен беш чылда машина тудуушкунун продукциязы дайын мурнундагы 1940 чыл-биле денелгезе 2,3 катап өскөн. Ол үениң дургузунда бүдүрүп үндүргөн машиналар болгаш дерилгелер Россияны революция мурнундагы денелиден 50 катап хөй. 1951 чылда машина тудуунун нити продукциязы 1950 чылдан денелиден 21 хуу көвүдөз, а энергия дерилгелериниң кол хевирлерин бүдүрүлгезе 2—3 катап өскөн. Техника депшилгелериниң чедишкенин тодаргай көргүзүлгери болза, 150 мун киловатт күчү-шылдалдык делегейге бир дугаар паровой турбинаны тургусканы болур. Улус ажыл-агыйының бүгү адырларында техниктиг депшилгезин эң чугула үндөзүн машина тудуушкунун үлетпүрү бот денелин Солгаш оон ролу бедик өскөн.

Ажыл-агый тургузуушкунунга электржилге онза ужу-дузалыг болуп турар.

Чурттуң электржилдигезинин хөгжүлдөзүнүн түнелинде бисте улуг чедишкенин чедип алдыган. 1951 чылда бистин чуртувуста электри күжүн бүдүрүлгезин Англия биле Францияны катыштыр алгача безин ажып турар. ССРЭ-де электри күжүн чылда өвүлдөзү бо чылын революция мурнунда россияның бүдүрүп турган электри күжүнүн денелин чеди катап аяр.

Улетпүр бүдүрүлгезинин өвүлдөзүн бедик темпелери болза, соци-

лизм үезинде улус ажыл-агыйынын планинг организациязының улуг артык күчүзүнүн, бүдүрүлгөзү бүгүле материалдык болгаш күш-ажылчы курлавырларын чөп ажылгаанын көргүзүп болур.

Бүдүрүлгө планирениң күүселдизин бүрүлгө ажып күүселдизин чүглө хандырып эвес, харын продукцияны доктаатынган хевирлерин болгаш чогуур шынарын эзуаар бүдүрүп үндүрери Совет күрүнеге чугула болур деп чүвени бүдүрүлгелерин чамдык удуртуучуларының утуп турарын оон-биле кадды демделгээр ужуруг. Амгы үеде ол айтырылар бүдүрүлгө бурузунга эң-не улуг ужу-дузалыг болуп турар.

Күш-ажылдык бүдүрүкчүлүү — чаа нитилел тургузуунун тилелгезинге, келинде барып эң-не чугула, эң-не кол чүүл болур дугайында Ленин биле Сталинниң айтышканы барымдалааш Совет Эвилелинин ажылчы чонлары күш-ажылдык бүдүрүкчүлүүн хажык чок бедилди, чуртка пландан ажып продукцияны берип турарлар.

1950 чылда күш-ажыл бүдүрүкчүлүү дайын мурнунун денелинге боларга 37 хуу өскөн. Техниктиг чепсегелдин болгаш каадырларын мергежилдин өвүлдөзү, бүдүрүлгө организациязының экиншикени бо чылын күш-ажыл бүдүрүкчүлүүн эртен чылдын денелиден 10 хуу бедилер арганы берген.

Социализм үезинде үлетпүр продукциязының өвүлдөзү чүглө улус ажыл-агыйынын кол фондустарының, ажылчынарын санынын калбарганы-биле болгаш бүдүрүлгелерин техниктиг чепсегелдин бедөзүн биле болуп турар эвес, харын кол нургулайында күш-ажыл бүдүрүкчүлүүн бедөзүндө болуп турар. Бо чылын үлетпүр продукциязының өвүлдөзүн барык-ла үштүң ийи кезээ күш-ажыл бүдүрүкчүлүүн бедиктендин алдынар.

Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүн өвүлдөзүн айтыры бисте бир дугаар чегенин ужу-дузалыг болуп турар — деп эш Сталин партияның XVI съездинге айткан. Бүгү нитиниң социалистик чарыгына, станавон шимчээшкенин улум ынай хөгжүлдөзүндө күш-ажылдык бүдүрүкчүлүүн өвүлдөзүн чедип ал турар ажылчынарын болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларын күш-ажылчы идепкей күш-ажыл бүдүрүкчүлүүн өвүлдөзүн чөп калбак аргаларын ажыды берип турар.

Улетпүрүнүң ажылының шынарын тодарайып турар чугула чүүл болза, продукцияны бот-өртөз болур. Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүүн өвүлдөзүн кол болгаш эргилде херекчилерни эки ажылгаанын, а ол ышкыш үениг материалдарын эргилдизин дүрөдеткенин түнелинде Сот-өртекти чигедирин херээңге улуг чедишкенин чедип алдыган. Улетпүр продукциязының Сот-өртөн чигеткенин түнелинде 1951 чылда 26 миллиард рубль түнүг камналга алдынар.

Социалистик чылдын улум ынай көвүдөзүндө чылдын оларны бүдүрүлгени калбартырына ажылгаарынын улуг курлавырлары улус ажыл-агыйында бар. Ынчалза-даа ол курлавырларын хөй-ле таварылгаларда ажылгавайн турар. Каян урей кылдышкындан чидирит улуг болурга чангыс аял бүдүрүлгелерде бүдүрүп турар чангыс аял кылгаларын бот-өртөз өскө-өскө болгулаар болгаш чангыс аял бүдүрүлгелерде чангыс аял чорудулгаларга бүдүрүлгө чарылгазының нормалары өскө бүдүрүлгелерден ийи-үш катап улуг болур чоруктар ховар эвес.

Бүдүрүлгелерин материал болгаш акша-хөргөңи курлавырларын шынгы камналгазы, бүдүрүлгө чарыларын чөп ажылгалы бедилери — продукцияны бот-өртөз

Чүс-мунчу чолаачыларның ажылының дуржулгаларын непередир!

Кызыл хоорайның транспорт организацияларының чолаачыларының, ажылдакчыларының хуралы

Кызылдың Сталин аттыг культура Бажыныга хоорайның транспорт организацияларының чолаачыларының болгаш ажылдакчыларының хуралы чоокта чаа болуп эрткен. Облхереклекчилер нитилелинч чүс-мунчу чолаачызы эш Ковалев болгаш АТК-да чүс-мунчу чолаачы эш Ф. К. Лушда болуп орак хуралга илеткел кылганнар.

АТК-ның чолаачызы эш Лушда болуң илеткелге мында деп чугаалаан:

— Мен 1932 чылга эгелээш, он чус чылдар эчинде чолаачы болуп ажылдап келдим. Мен бодумунуң бо хей чылдар дургузунда ажылдап келгенимнің үезинде чалгыс-даа катап авария кылып, машина чорударының дүрүмнерин үрөөн мен.

Москваның автотранспорт кылып үндүргени ЗИС — 5 деп чаа автомобильни 1947 чылдың февральда алгаш оон-биле 1950 чылдың декабрьге чедер ажылдап мен. Тыва областың оруктарының байдалы тергини берге болза-даа, мен бодумнун автомобиль-биле 100 ажыг мун километрин капиталдыг септелге чокка эртер деп хүлээлгемни күөсеткен мен. Ычангаш ол дээрге, бистин областың дагыл-даштыг оруктарыга машинаны камнап ап, оон септелге аразының чүгүрүшкүнүн узалдып болурун көргүскөн.

Ол автомобильдин бүгү-ле кезектери болгаш агрегаттары камыг эдилээнинин болгаш техниктиг негелдерини шыгыны барымдалап турганын учурунда 102 мун километрин эрткен соонда үрелиң, элевон болган. Оруктун байдалы берге болган учурунда машинаны эдилеп эгелээнинин эгезинде-ле рессорлары сызмазын дээш 11 демирлер турар ужурул болза-даа 14-тү салып алган мен.

Машинаны камыг болгаш ак-сеткилдиг эдилээнинин түнелинде техника-эконом талазы-биле көргүзүлгелерни чедип алган мен: мээң машинамың септелгелерини планда айтканың өзугаар 30487 рубль чарыгдатан турган болза, 14097 рубль чарыгдатанган Ычангаш бүгү-ле эрткен километрин үезинде оон септелгениң 21428 рубльди камнап алган мен. Күруге ол хире хөренгини камнап берген чоруум болза, бистин анык областык чектелишкин дээш, бистин Төрөөн чуртувустун, болышек пертияныстың болгаш эш Сталинның сагы салышыккына мээң күш-ажылчы харым болур.

Областың хереклекчилер нитилелинч стахановчу чолаачызы эш Ковалев автомобиль-биле ажылдап турарының дуржулганын чугаалаан: оон автономия капиталдыг септелге чокка 77 мун километрин эрткен. Комиссия оон машиназын хынап көргөш, ам-даа 60 мун километр хемчээлдиг черни септелге чокка эртер деп тодараткан.

— Мен чолаачы болуп ажылдап келгеним 13 чылдарын дургузунда эш Сталинның: «Техниканы шигээдиң алган кижилерге баштатырган техника кайгамчык чүүлдерин берип шыдаар болгаш бээр ужурул-даа» деп чугаалаанын үргүлчү-ле сактып чоруур мен — деп эш Ковалев чугаалаан.

Автомобильдин ажылдаарына чемгерилге системазы база-ла чугула ужурулдузук болганда 4—5 мун километр эрткеш карбюраторну, бензин савазын, сеткини харилеп, довравазын дээш арылап турар мен. Ол чорук орукка халас шак эртирп турар чорукту болдурбазының үлээни болуп турар.

Эш Ковалев мергежилди-биле ажылдаанының түнелинде 77 мун километр эртин, 1951 чылдың чүг-ле 11 айларының дургузунда 260 тонна чүктү сөөртүп, 40090 тонна километрин эртин, ажылдын хүнде нормазын 178,3 хуу күөсетип турар. Резиналары 11285 километрин ажыр чораан болгаш 474 литр кывар-чүгүлү камнап алгаш, азыа 250 рубль шаңналды алган.

Күш-ажылдын бүдүрүчүлүгүн улгатырынын, чолаачыларның билин бедилер дугайын «Тыва алдын» трестинин ажылдакчызы эш Тимчук бодунун саналына чугаалаан. Оон чугаалааны болза:

— Планың чүгле транспорт конторазы нитизи-биле күөсеткен турары эвес, харын-даа чолаачы кижилерүзү база күөсеткен турар сорулганы салган бис. Ол чорук болза, автотранспорттун муракчылары чүс-мунчу чолаачыларның чедип алган дуржулгаларына үндээш, машиналарны эдилеп ажылаарының болгаш септээринин талазы-биле аргалары шигээдиң алырынга улуг ролду ойнаар.

Бо чылдың август айдан эгелээш бистин транспорт конторазы күш-ажылдың стахановчу аргаларын өрениринин талазы-биле чолаачыларга болгаш септелге, эгелгенин ажылчыларына ийи школарны организациястан. Ол школарга теория болгаш практикалык кичээлдерни чорудуп турар бис. Ында чүгле инженер-техниктиг ажылдакчылар башкылап турар эвес, харында бистин муракчыларымыз — слесарь-моторист эш Крутовалов, чолаачы эш Закутила база-ла боттарының дуржулгаларын айтып турарлар.

Чүс-мунчу чолаачылар эштер Сарын болгаш Доможаков олар 1952 чылдың январь айның 10-ла автомобильди чолаачыларының аргаларының болгаш оон агрегаттарын ажылаарының хуусааларын уздырынын, машинаны септээринге хөренгин камнаарының талазы-биле дуржулгалары укурстарга тайылбырлар деп белеткенип турарлар.

Кызылдың АТК-зында эш Марков үндүргөн шитпирлерин болгаш ре-

золюцияларның күөселдезинин дугайын чугаалаан:

— Автотранспорт конторазының чолаачыларының болгаш ажылдакчыларының моон мурунда эрткилээни хуралдарына областың автотранспорттунуң ажылын экижидеринче уланган дыка хей шитпирлерни хүлээп ап турган болгай.

Автотранспорт конторазының болгаш септээринин, халаска маннадышыккынарың өзөөдериңиз болгаш орук тудушкунун дугайында дээш оон-даа өске сорулгалары айттып турган. Ычангаш-даа ол шитпирлеринин дугайын оон даартазында-ла утуптар турган.

Бистин транспорт конторазының баштаар чери болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылары чолаачыларның мергежилни бедилеринге сагыш салбайн турарлар.

«Союзавтоотранстын» авторотазының чолаачызы эш Зюзин бодунун саналына мында дээш:

— Техниктиг негелдерини күөседип турганының аар-саар септелгелерин чогуур өйүндө кылып, чорукка чоранымда кичээнгеил болуп, шимчээшкинни графини сагып турганымның ачызында мен 107.000 километрин капиталдыг септелге чокка эрткен мен.

Ол эрткен километрлерин талазы-биле планың 143 хуу, а тонна километр талазы-биле — 121,3 хуу күөсеткен мен. Техниканы бедил-биле ажылап турганымның ачызында бир километр бүрүзүңге-ле маннадышыккының бот-өртөөн 29,7 хуу кудулады чедип алдым.

Эш Зюзин бодунун саналын төндүрде Кызыл хоорайның чолаачылары мурнакчыларының үлегерин элереринче кыйгырган.

Ук хуралга автоажыл-агың черлеринде улуг четпестер илеретингеш. Автотранспорттын эдилеп турарының хыналдазын чок болуп турар чоруну болза, автоажыл-агыңларын машиналарның үрелин-баксыраар чоруун болдуруп турар. Чижээлээрге, авторотада бар турар машиналарның бештиң бир кээш шимчээшкинде, чер тургузуунда чүгле чалгыс машина чорутар, Кызылдың автотранспорт конторазында — чүг-ле 38 машиналар чорутарлар.

Автотранспорт организацияларының удурткучулары болгаш профэвилелинни комитеттери чолаачыларның болгаш автоажыл-агыңларын аразына социалистик чарыштарын организацияларының талазы-биле четпес ажылдап турарлар.

Ук хуралга хүлээп алдымган резолюцияга чыгылган автотранспорттун ажылын экижидеринин оруун айтып, чүс-мунчу чолаачыларның патриоттук шимчээшкинин улам-на калбартыр деп шитпирлээнер.

КИНО

„УЛУГ КОНЦЕРТ“

Бистин областың кинотеатрларында «Улуг концерт» деп өңүчү чаа-кино-чурук үнүп турар. Ук кино-чурукту көргөш, — делегейде эң дээр театр ССР Эвилелинниң Күругениң Академиктиг Улуг Театрына олурганна-биле дөмей. Ук театрға кымга-да аштырбаан талантылыг ойнакчылар—Шалыпин, Собинов, Нежданова дээш ышкаш артистер ажылдап турганнар. Совет уран-чүүл ажылчы чонун кижизидилгениңе бараан болган, чүг-ле чов-биле сырый харылаалдык, кезээде оон-биле чорурун ук кино-чурук тодаргайы-биле көргүзүп турар. Сиенаның дуржулгалыг мастерлери болгаш ол талазы-биле ажылче чүг-ле чаа эгелеп киргенер — чонун ортуздун үнген кижилер коммунист партиянын, улуг баштыңчы болгаш башкы эш Сталинның кичээнгеил-биле буртетиргенер. Чүг-ле ол чорук бистин уран чүүлүвүстү эң-не бедик денелче көдүрүп, кажан-даа көзүлбээн чектелишкинин ап, делегейде эң-не шыгарангай болурун хандырган.

Көрүкчү кижини ону көргөш, чүг-ле классиктиг болгаш бо үениң вокалдыг, хореографиктиг база музыкалыг уран-чүүлү-биле таныжып алыр аргалыг эвес, харын-даа чүг-ле совет үеде болдунар чаагай ажыл-херектерин ол база-ла көөр: алдарлыг артистеринин бөдүң колхозчулар-биле быжыг харылазын, оларын изил найыралын, мергежилди аныктары депшидеринге, уран-чүгүлүң чаа кижилерин кижизидерин оларын бот-боттарына дузалажып турарын болгаш оон-даа өске.

Ук кино-чуруктун тургустунганы нарын эвес.

«Победа» артельдин колхозчулары хову ажылдарын доозупкан турарлар. Олар байлак дүжүттү өстүрүп алганнар. Олар ССР Эвилелинниң Улуг театрына баар деп шитпирлеп турарлар. Олар каас-шиник кылдыр кетингилепкен, боттарының машиналарында олургулап алгаш, Москваге хөглүлү-биле чоруп орарлар. Удаваанда демир орукка олуруптарлар. Оон Москваның автобустарына олургулапкан, театрға челе бээрлер.

Ында ол хун гениалдыг орус композитор А. Бородинниң чогаатканы «Игорь князь» деп операзы үнүп турар. Ук операдан колхозчулар орус улустун төөгүзү-биле таныжып турар. Орус черин куданынын бодаан половыцалар-биле орус улустун маадырлар демисежип турганын колхозчулар улуг кичээнгеил-биле көрүп орарлар. Ында ойнап турар актёрлар — ССРЭ-ниң улустун артистери А. Пирогов, И. Козловский, М. Михайлов, О. Лепешинская, РСФСР-инин алдарлыг артистери Е. Смоленская, Е. Чиквандзе, Г. Фармазян олар тергини эки ойнап турарлар.

Көргүзүг доозулган. Анаа ойнаан артистер-биле колхозчулар ужуражып турарлар. Делегейде эң тергин театр — Улуг театрың 175 чылдар дургузунда эртин келген чогаадыкчы

орунуң дугайын ССРЭ-ниң улустун артизи В. Барсова колхозчуларга чугаалап турар. Оон 175 чыл болган улуг байырын бүгү совет нитилел калбаа-биле демделеп эрткен. Ол — бистин уран-чүүлүвүстүн өзү-улуг улуг байырлалы болган.

Удавас колхозчуларның база-ла улуг байырлалы: оларның артелиниң тургустунганындан бээр 20 чыл ою болур. Ычангаш сиенаның мастерлерин олар колхозуңе чалаарлар.

Байыр хүнү келген. Аалчыларга колхозчулар улуг өрүшкү-биле ужуражып турарлар. Оларның Жузуражып найыралдыг өг-бүлениң сонуургалдын нитизи улам-на сырый харылааштырп турары ук кино-чуруктан тодаргай көстүп турар.

Колхозтун бот-тывынгар уран-чүүлүнү киржикчилери байырлагла боттарының мергежилдерин көргүзүп турарлар. Оларын аразындан анык колхозчу Наташа Званева (оон ролюнда артист М. Зводина) онза шыгарап турар. Москвачылар оон кайгамчыктыг үнүн дыннааш, консерваторияга кирерин анаа сүмелеп турарлар.

Москваның консерваториясында хүлээп алырынның шыгаладызы чоруп турар. Анаа кирерин күзүннөг чурттуң бүгү-ле республикаларында келген талантылыг аныктар Олар чүүл-бүрү ырылары күөседип турарлар. Анаа анык ыраажы Уфимцевтиң (артист А. Огивцев) ырылары онзаланып үнген.

Бедик уран-чүүлү чедип алырынның бергезин кинода көргүскөн. Ычангаш-даа уран-чүүлүн алдарлыг ажылдакчыларының анык артистерге улуг кичээнгеил салып турганының ачызы-биле олар бергелерин ажып эртин турарлар.

Композитор Б. Чайковскийниң «Куулук хөл» деп операзы анык артистерин белеткеп турарын көрүшкүлөр көөрлер. Олар ССРЭ-нин улустун артизи Г. Уланованың, РСФСР-ниң улустун артистери М. Габавичиден, А. Ермолаевтен болгаш М. Семеновдан өренип ап турарлар. Улуг театрың сиенаның С. Прокофьеваның «Ромео болгаш Джульетта» деп балетин көргүзөр. Оон дараазында М. Глинканың «Иван Сусанин» деп операзындан үзүндү база болур. Оон ролун ССРЭ-ниң улустун артизи М. Рейзер күөседип турар.

Консерваторияның өөрткени анык артистери улуг театрға ажылдап кирерлер. Анык ыраажылар Званева болгаш Уфимцев олар алдарлыг артистер-биле кады ажылдап турарлар.

Бо кино-чурук ук театрың нити ыры бөлүңүн болгаш хөгжүмүн Төрөөн чуртун гимнинин күөседипти-биле доостур.

«Улуг концерт» деп бо чаа, өңүчү кинону бистин областың ажылы чоннары улуг сонургал-биле көөрлер.

Е.КОРНЕВ.

Кыштаглашыкче кичээнгеил салыр

МУГУР-АКСЫ. (Радио-биле). Декабрың 16-да болган улус судтарынын сонгулдаларына ажыл-агый талазы-биле чедишкиннерлиг ужуражык дээш Мөңгүн-Тайга районунуң ажылы чоннары бедик көдүрүшкүнүң ажылдааннар.

Бо кыштын соогунга чангыс-даа баш мал алыспайн бүгү малды чор чаагай кыш ажырап айтыр амы бо үеде районунуң ажылчы чоннарының мурунда кол сорулга болуп турар. 1951—1952 чылдарың кыжынынга улус белеткел кылдыр районунуң малчылары 559 эрги мал каяктарын септээр болгаш 29 чаа каяктарын тудуп алган. Оон анында 2334 пуд өдөкти бөлүп алган. Район нитизи-биле бо чылын 83 мун пуд сизген белеткел алган болгаш оон иштинден 57.560 пуд сизгени кыштагларда апарып алган.

Районунуң девискээринде кыштын байдалы ам удаазында эки болуп турар. Ындыг болза-даа, бир эвес агаар бойдустан байдалы калдырап, улуг хар чаар ужур таваржы болза анаа удуу серемчил кылдыр 91 малдырларны, 203 ыяш хүүректени, 279 демир хүүректени болгаш өске-даа хар эжер чепсек херекселерни белеткеп кылган. Малдын кышкы оларларын таарыштыр ажылап турар болгаш белеткетинген мал чемнерин план өзугаар камнап чарыдап турар. Малдары кыштагларже үндүреринин мурунда баш бурунгаар шинчилгени чоруткан болгаш малдын кышкы каякталарын дефифекцилеп арылаан. Районунуң көдээ ажыл-агый килдизинин тускай эртемнигер кыштагларда малдарын байдалын үргүлчү хынап көрүп чоруп турарлар.

Баштайгы удаада районунуң девискээринге чамдык черлерге дүшкөн харның кылыны 15—20 сантиметр чедип турган болза-даа, сөөлгү үеде болган хат оларны карартып халып каапкан. Ычангаш Мөген-Бүренде, Кара-Дагларда болгаш Каргының Кара-Ховуда малдар суггата талазы-биле элээн чедимче чок байдалдарга амдыгаштан таваржып турар. Бо талазы-биле хемчеглерин ап турар. Ычарга 500 ажыг баш чылгы малдарны эки өбүтү Сары-Ойда кадып алган кадарып турар.

С. САМДАН.

Үлегерлиг столовая

Шагаан-Арыг хоорайда Марсеев эргелекчилген столованың ажылы сөөлгү үеде экижээр.

Столованың ишги болгаш дашты арыг шевер.

Оон аш-чеминиң шынары эки. Ында чам дайжыкчылары чемискичилерни эң-не эптинг ээлдээ-биле хүлээп ап турар.

Хоорайның чурттакчылары болгаш орук-суур улуду ол столованың мактап турарлар.

В. МОРОЗОВ.

чингедир дээш, улус ажыл-агыйыңга камнаалгаларың чедишкиннери дээш демиселдин чугула чепсээ болур.

Үлетпүрүн, бир бугаар элчээнде аар үлетпүрүн дайын сөөлүңдеги беш чыл планын чедишкинниң күөсеткен чоруну колхозтарга улуг дузаны көргүзөр арганы Совет күругене берип, ол ышкаш келээ ажыл-агыйга дайын сөөлүңдеги беш чылдың даалгаларының күөселдезин хандырган.

Коммунист партияның, Совет чакыткын, эш Сталинның хүн-бүрүдөг сагыш-салышыккының ачызы-биле социалисттик көдээ ажыл-агый дайын сөөлүңдеги үеде чаа чедишкиннерин чедип алган. Дайын мурундагы беш чылдарда тургустунган көдээ ажыл-агыйның техниктиг базаны, чер ажыл-агыйның культуразының бедилешинин, күш-ажылдын бүдүрүчүлүгүнүң өзүлдээ көдээ ажыл-агый культураларының дүжүттүг чоруунуң улам ыяш көдүрүшкүнүн хандырган. Сөөлгү чылдарда тараанын нити дүжүдү чыл бүрүде 7 миллиард пуд ажып турар. Бо чылын хөвөңин болгаш чигир сөкканының ияни дүжүдү 1950 чылдың дүжүдүн ашкан. Бодунун хөвөң ажылы-биле сураглы Индияны, Пакистаны, Египетти катая алдыга, оларны бүдүрүп турар хөвөңинден үй хөвөңни бистин чуртувус ам бүдүрүп турар.

Социалисттик мал ажыл-агыйыңың хөгжүлдээнинин стилинч программазын боттандырап дээш колхозтар болгаш совхозтар чедишкинниң-биле демисежип турарлар. Колхозтарын нитилештирген мал ажылы совхозтарының-биле кады малдын нити баш санының хей кезин апарган.

Эш Сталинның инициативазын өзугаар бойдустан чартыр талазы-биле бистин чуртувуста улуг хемчеглер чорутуруп турар. Суггарыл-

га каналдар тудушкуну боттанып турар болгаш шөөлдер камгаланың ыяш тараан шөөлдер куржактары тургустунуп турар. Дайын сөөлүңдеги беш чылдың дургузунда 1 миллион 350 мун га шөөлге ыяштарны тарып олурткан фактылар болза, ол ажылдарың хемчээлинин дугайын херечилеп турар.

Совет Эвилелинде чедишкинниниң биле чорутунуп турар бойдустан чартыр агызының улуг планыны ышкаш ажылдарың боттанышыккыны чүг-ле социализмин байдалда болдуруп болур аргалыг.

3

Бистин улус ажыл-агыйымыз бүдүрүлгениң катапташыккының социалисттик калбарышыккының хоолузу өзугаар хөгжүп турар. Ону боттандыраарга чаа бүдүрүчү күчү-шыдаалды болгаш күш-ажылды бүдүрүчүлүгүнүң өзүлдээни соксаал чок хөдөлүшкинге кирери эргежок чугула.

Социалисттик тургузушкунун бүгү-ле үелеринде партия болгаш чак-чак кол тудушкунарың хөгжүлдээниче улуг кичээнгеил салып келген болгаш салып турар. Коммунизмин материалдыг базаның тургузарының улуг планынын боттандырап чорук улуг хемчээлдиг кол ажылдары, күрүнө хөренгилеринин улуг салышыккынары, тудуңуң мурнакчы техниказын сайзырадырын негеп турар. Бир эвес дайын мурундагы бир дугаар беш чылда улус ажыл-агыйыңа хөренги салышыккынары 50,5 миллиард рубль түнүг турган болза, дайын сөөлүңдеги бир дугаар беш чылда ону план өзугаар 250,3 миллиард рубльге көргөн турган, а херек кырында ол план 22 хууга ажып күөсетинген. Бо чылын күрүнениң хөренги салышыккынарының хемчээли дайын мурундагы 1940 чылдың хөренги салышыккының хемчээлинден 2,5 ажыг катап хей.

Кол тудушкунарының өзүлдээниң темпелеринин дугайын моон айданда санаар херечилеп турар. Бир дугаар беш чылда 1,5 мун ажыг, ийи дугаар беш чылда 4,5 мун, үш дугаар беш чылда үш чыл дургузунда) 3 мун чаа фабрик, заводтарын ажылдадып кирген, дайын сөөлүңдеги бир дугаар беш чылда алды мун ажыг улуг база ортумак үлетпүр бүдүрүлгелери катап тургустунган болгаш ажылдала кирген.

Өзүп турар бүдүрүчү-техниктиг күштерин, мурнакчы совет эртемниң болгаш техниканың чедишкиннеринин ажыгалынын түнелинде делегейде эң-не улуг гидротехниктиг чепселдер тургузушкуну ышкаш улуг сорулгалары шитпирлээр бистин чуртувуска болдунар аргалы апарган. Эш Сталинның инициативазын өзугаар эгелээп Волгада болгаш Донта, Днепрде болгаш Аму-Дарьяда улуг тудулар болза, социалисттик экономиканың улам ыяйгы күчүлүг көдүрүшкүнүнүң үдээнин, коммунизминин материалдыг базаның тургузар талазы-биле улуг ажылдарың программазының кезээ болур.

Коммунизмин стилинч туудулары — бүгү улустун херээ. Ол туудулар бодунун хемчээлин, күөсетилер хуусаазының болгаш улуг сорулгаларының талазы-биле төөгүде леңежир чүвези чок.

Гидротехниктиг туудуларны стилинч планы — совет социализмиң ажыл-агыйының улуг артык күчү-шыдаалың, совет тургузуңуң улуг күштеринин болгаш амдыралгырының чаа кайгамчык херечизи болур.

Ажылы чонунуң амдыралынын материалдыг болгаш культурулг денелин хажык чок өзүлдээ болза, социализмин база чугула хоолузу болур.

Капиталисттик чурттарда бүдүрүлгелер бөдүк дарлакчыларың байыры чорунга бараан болуп турар үеде, социалисттик экономиканың хөгжүлдээнинин үдээлинде ажылчы чонун эрге-ажыктары бар болуп турар.

Бистин чуртувуста национал орулгалар хааның Россияның национал орулгалары 1940 чылда-ла алды ажыг катап ашкан. Дайын сөөлүңдеги беш чылдың дургузунда ССРЭ-ниң национал орулгалары 64 хууга көвүдөөн. 1951 чылда национал орулга 1950 чылга удур 12 хуу өскөн.

Бистин чуртувуста бүгү национал орулга ажылы чонун эргезинде туруп турар. 1950 чылда национал орулганың дөрттүн үш кезин ажылы чонун хузуунда материалдыг болгаш культурулг херекелдерин хандыраарга кирген, а артан кезин — социалисттик бүдүрүлгени калбартырынга, күрүнениң болгаш хөй-нитинин өске херекелдеринге кирген.

Хамааты үлетпүрүнүң улам ыяш өзүлдээни, калбак херекелдинч барааннарының бүдүрүлгениң көвүлдээшкин, үлетпүр болгаш аш-чем барааннарыга өртөктүн үргүлчү чингеп турары, чурталга бажынарының тудуунуң калбарышыккыны, социалисттик культураның чектелишкини болза, ажылчы чонун чаагай чурталгазының дугайында стилинч сагыш салышыккының чыйынчанач илерээшкин болур. Эш Сталинның инициативазын өзугаар чыл планында көрдүнгенинден дашкаар аш-чемин болгаш үлетпүрүнүң барааннарың бүдүрүлгени көвүлдөп талазы-биле Совет чак чогуур хемчеглерин алган.

4

Бистин чуртувуста, а ол ышкаш улус демократиязының чурттары-

да ниятинин бүдүрүлгелеринин бүгү айырлары дүргөн хөгжүп, хамаатының продукцияларының бүдүрүшкүнү көвүлдөп, ажылчы чонун чаагайжылдыгы өзүп турар үеде, капиталдык бүгү чурттарында эң ылангыя АКШ-та боо-чепселенишинин бүдүрүлгези калчалык чорутунуп, хамаатының продукцияларының бүдүрүшкүнү өзөөжөп, бараан өртөө уладалып, язы-бүрү үндүрүлгелер күштелип турар болгаш ажыды массаларың амдыралдыг денели үргүлчү кудулап бадып турар.

1950 чылда АКШ-та чурттакчы чонун амдыралыңга эргежок херек хөренгилерин кудулаашкыны 1939 чылга удур 163 хуудан эвээш болган Америк өг-бүлелеринин үштүн ийи кезинин ап турар орулгазы оларның амдыраарыңга эргежок чугула түнүң 25—30 хуузу болуп турар. Дайын доозулган соонда беш ажыг чылдар эрткен,

